

Průvodka

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0802
Název projektu	Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo a název šablony klíčové aktivity	III/2 – Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Příjemce podpory	Gymnázium, Jevíčko, A. K. Vitáka 452

Název DUMu	Osvícenství ve Francii a Rusku
Název dokumentu	VY_32_INOVACE_10_18
Pořadí DUMu v sadě	18
Vedoucí skupiny/sady	Mgr. Jan Hrazdira
Datum vytvoření	25. 04. 2013
Jméno autora	Mgr. Jan Hrazdira
E-mail autora	hrazdira@gymjev.cz
Ročník studia	4.
Předmět nebo tematická oblast	Základy společenských věd - Filozofie
Výstižný popis způsobu využití materiálu ve výuce	Prezentováno na interaktivní tabuli s využitím psaného textu a doplňkových obrázků, které přiblíží problematiku v tematické oblasti Filozofie, náboženství a etika. Inovace: materiál lze využít i v rámci mezipředmětových vztahů (evropské dějiny–dějepis); materiál využívá ICT technologií (interaktivní tabule) a mediální techniky – dataprojektoru.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

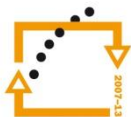
INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

reg. č.: CZ.1.07/1.5.00/34.0802

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Osvícenství

- Osvícenství se objevuje na počátku 18. století v Anglii a odtud se šíří dále do Evropy.
- Největšího rozmachu dosáhlo ve Francii, kde vyústilo v revoluci v roce 1789.
- Je to také první filozofický směr, který se dostává do Ruska.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Osvícenství

- Osvícenství usiluje o nápravu společnosti, je nositelem pokroku, bojuje proti tmářství, pověrám a vlivu náboženství na vědu.
- Usiluje též o osvobození člověka, o lidskou důstojnost.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

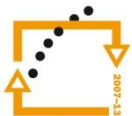
Osvícenství

Pro osvícenství jsou typické tři rysy:

- racionalismus,
- mechanický materialismus,
- nacionalismus.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Racionalismus

- Osvícenští filozofové chápali rozum jako základní vodítko ve vědeckém poznání a poznání vůbec.
- Racionalismus tak vedl k odmítání náboženské spekulace, mýtů, pověr a legend jako něčeho, co není rozumem dokazatelné.
- Osvícenci též obviňovali církve, že je proti pokroku a záměrně udržuje lid v nevědomosti.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Mechanický materialismus

- Mnozí osvícenci byli přesvědčeni, že svět je uspořádán na mechanických principech.
- Vše má nějakou logicky zdůvodnitelnou příčinu.
- I zvířata byla chápána jako oživé stroje, živé, avšak bezduché mechanismy.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Nacionalismus

- Osvícenci podporovali národnostní uvědomění.
- Vycházeli z přesvědčení, že to, co obyvatele státu spojuje, není osoba panovníka, ale společný jazyk, tradice, kultura, zvyky...
- Probuzené národnostní cítění se projevilo jak ve francouzské revoluci, tak např. i v americké válce za nezávislost.
- U nás se osvícenství projevilo jako tzv. národní obrození.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Francouzské osvícenství

Významnými francouzskými osvícenci byli např.:

- Ch. de Montesquieu,
- Voltaire,
- J. J. Rousseau,
- D. Diderot.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Charles de Montesquieu

- Francouzský filozof, aristokrat, kritik politického uspořádání ve Francii.
- Tvrdí, že panovník by neměl být držitelem veškeré státní moci.
- Moc by měla být rozdělena do tří nezávislých složek:
 - moc zákonodárná,
 - moc výkonná,
 - moc soudní.
- Dílo: O duchu zákonů.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Charles de Montesquieu

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Unknown, licence Public Domain, CC-PD Mark
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Montesquieu_1.jpg, licence PD, (cit. 2013-04-25)

Voltaire

- Vlastním jménem Francois Maria Arouet.
- Byl především významným kritikem církve, psal pro ni pamflety a kritické novinové články.
- Obviňoval církve, že udržuje lidi v nevědomosti a napomáhá tak jejich ovládnutí.
- Byl vyhoštěn z Paříže, což velmi těžce nesl.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Voltaire

- Na sklonku života se do Paříže vrátil a by zde přijat s ovacemi.
- Byl přesvědčeným deistou – tvrdil, že Bůh sice stvořil člověka a svět, ale dále již do dění ani do lidských osudů nezasahuje.
- Svým myšlením ovlivnil mnohé panovníky, např. Kateřinu II nebo Josefa II.

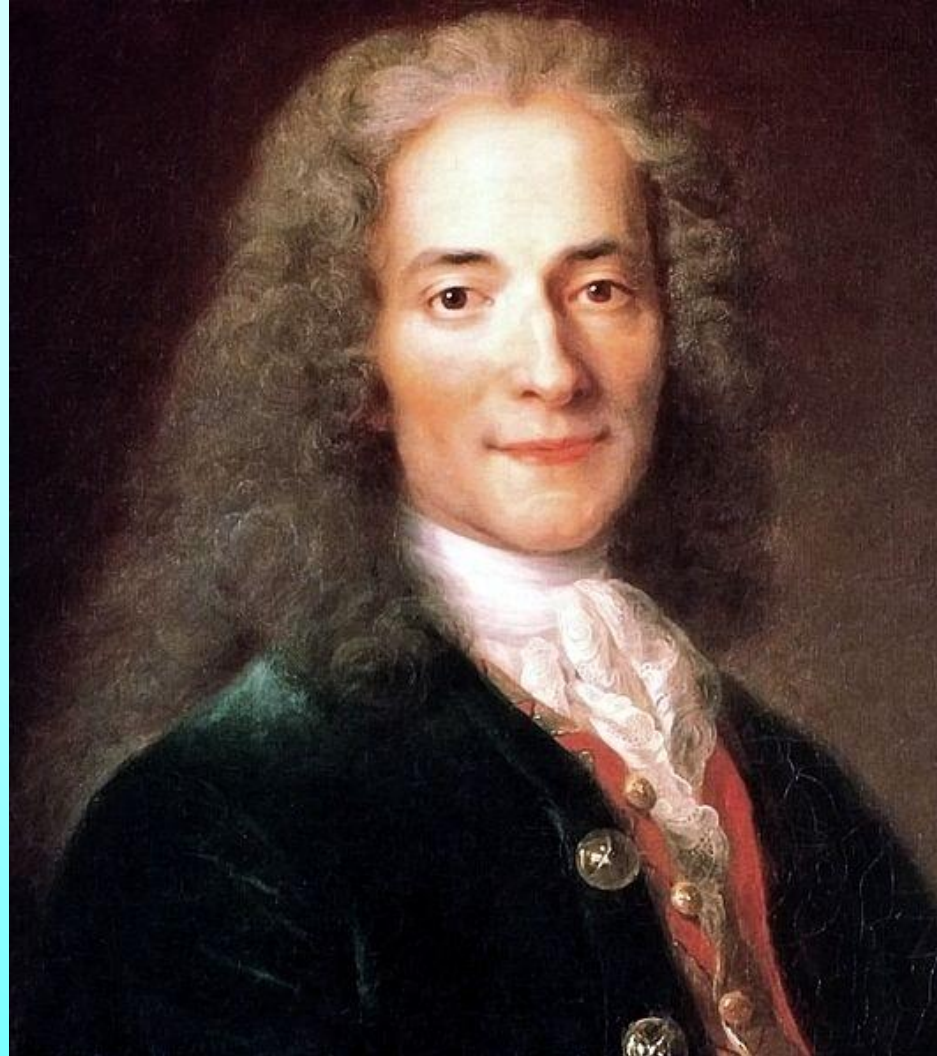
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Voltaire

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Nicolas de Langilliere, licence Creative Commons, CC-PD Art

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Atelier_de_Nicolas_de_Largilli%C3%A8re,_portrait_de_Voltaire,_d%C3%A9tail_%28mus%C3%A9e_Carnavalet%29_-002.jpg, licence CC, (cit. 2013-04-25)

J. J. Rousseau

- Byl naturalizovaný Francouz, původně Švýcar ze Ženevy.
- Byl samouk a nikdy nezískal ucelené vzdělání v určitém oboru.
- Živil se přepisováním not na šlechtických sídlech, díky tomu měl přístup do knihoven.
- Volal po návratu k přírodě a tvrdil, že kultura a umění kazí člověka.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

J. J. Rousseau

- Byl představitelem preromantismu.
- Věnoval se také pedagogice, je autorem díla *Emil neboli o výchově*, kde prosazuje určitý koncept volné výchovy a učení se ze zkušenosti.
- Kritizoval stav francouzské společnosti, vládu aristokracie a společenskou nerovnost.
- Tvrdil, že člověk se rodí přirozeně rovný ve svých právech.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

J. J. Rousseau

- Společenské postavení člověka je společenský konstrukt, založený na smlouvě.
- Lidé se domluvili, že aristokracie bude spravovat veřejné záležitosti a bude vytvářet podmínky pro práci poddaných, poddaní budou pracovat a přispívat na život šlechtě, která nemusí platit daně.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

J. J. Rousseau

- Protože ale aristokracie své moci zneužívá a smlouvu tak fakticky neplní, je třeba smlouvu změnit, třeba i za cenu revoluce.
- Suverénem je vždy lid, který se může nechat zastupovat při správě země, nikoli však při tvorbě zákonů. Zákony, které lid neschválil, nejsou zákony.
- Lid si tak své vládní zástupce vybírá.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Dílo J. J. Rousseaua

- Emil neboli o výchově
- O společenské smlouvě
- O příčinách a původu nerovnosti mezi lidmi
- Julie aneb Nová Heloisa

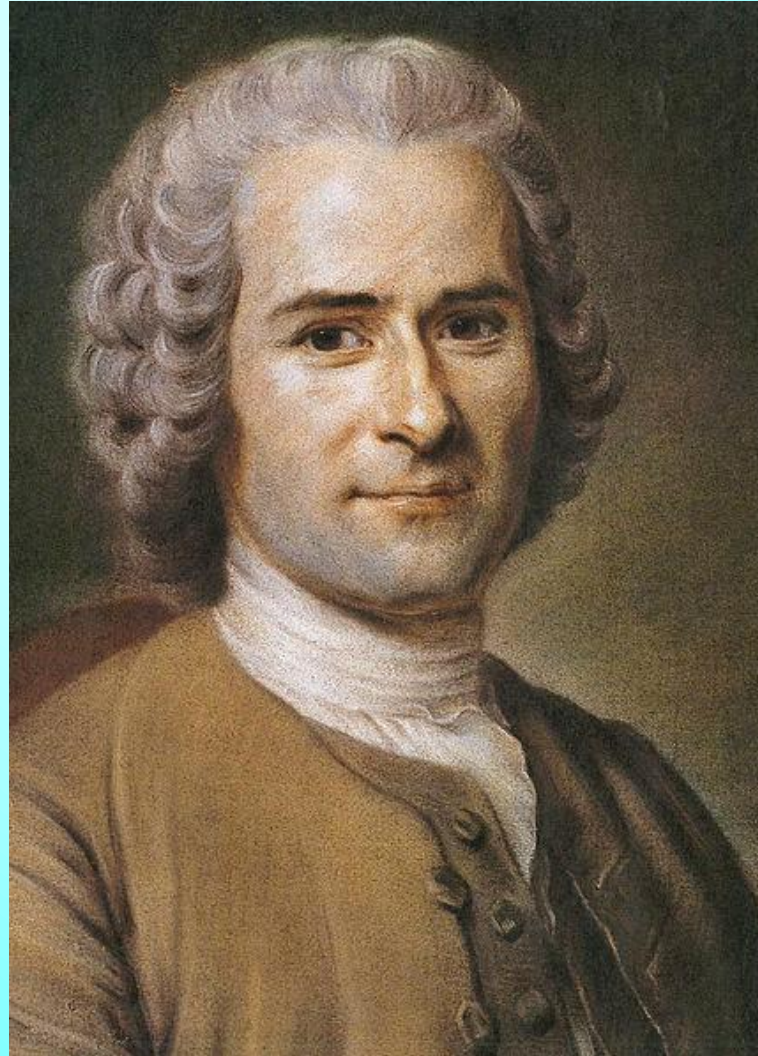
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

J. J. Rousseau

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

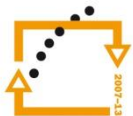
Maurice Quentin de la Tour, licence Public Domain, CC-PD Mark
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jean-Jacques_Rousseau_%28painted_portrait%29.jpg,
licence PD, (cit. 2013-04-25)

Denis Diderot

- Byl osvícenský filozof a spisovatel.
- Spolu s D´Alembertem byli hlavními redaktory *Encyklopedie aneb racionálního slovníku umění, věd a řemesel* (sám Diderot přispěl asi tisícovkou hesel).
- Encyklopedie měla za cíl shrnout veškeré tehdejší vědění a vzdělávat obecný lid.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Denis Diderot

- Některá hesla byla protirežimně zaměřena a proto Encyklopedie nemohla legálně vycházet ve Francii. Byla proto tištěna tajně, často i v zahraničí.
- Encyklopedie má celkem 28 svazků.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Denis Diderot

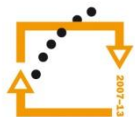

Luis Michel van Loo, licence Public Domain, CC-PD Mark

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Denis_Diderot_111.PNG?uselang=cs, licence PD (cit. 2013-04-25)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Osvícenství v Rusku

- V Rusku se osvícenství šířilo především působením panovníků, zvláště pak Petra I. a Katřiny II.
- Petr I. – v mládí hodně cestoval po Evropě a díky tomu si uvědomil obrovskou zaostalost Ruska.
- Po svém návratu provedl celou řadu reforem.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Osvícenství v Rusku

Petr I.

- zreformoval státní správu (důležité byly schopnosti, ne sociální původ),
- zreformoval armádu a začal budovat baltskou flotilu,
- změnil (často i násilně) životní styl šlechty,
- vybudoval nové hlavní město – Petrohrad – jako důstojnou metropoli impéria.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Petr I.

Petr Drozdin, licence Public Domain, CC-PD Mark

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Petr_Drozdin_009.jpg, licence PD, (cit. 2013-04-25)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Osvícenství v Rusku

Kateřina II.

- pokračovala v Petrových reformách, které byly pozastaveny v době mezi smrtí Petra I. a nástupem Kateřiny II. na trůn,
- uvědomovala si závislost Ruska na zahraničních odbornících a proto pověřila M. V. Lomonosova založením univerzity.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Ruské osvícenství

- Lomonosov, nesporně geniální ruský přírodovědec, skutečně univerzitu založil a položil také základy ruského spisovného jazyka.
- Kateřina II. také pověřila A. Radiščeva reformou trestního řádu.
- Radiščev trestní řád skutečně zreformoval, avšak jeho návrhy nebyly přijaty v důsledku Pugačevova povstání.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Ruské osvícenství

- Radiščev na protest proti tomuto rozhodnutí napsal dílo *Cesta z Petrohradu do Moskvy*.
- V tomto díle kritizoval poměry v Rusku.
- Za tuto kritiku byl poslán na Sibiř, pravděpodobně jako první politický vězeň.
- Když se směl vrátit, poznal, že se v Rusku nic nezměnilo a ze zoufalství se zastřelil.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Kateřina II. a Lomonosov

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Ivan Kuzmich Fedorov, licence Public Domain, CC-PD Mark
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ekaterina_II_and_Lomonosov.jpg, (cit. 2013-04-25)

Zdroje

Kolektiv autorů. *Odmaturuj ze společenských věd*. Brno: Didaktis, 2004. ISBN 80-86285-68-5
Störig, H. J. *Malé dějiny filozofie*. 7. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000. ISBN 80-7192-500-2

Unknown, licence Public Domain, CC-PD Mark
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Montesquieu_1.jpg, licence PD, (cit. 2013-04-25)

Nicolas de Langilliere, licence Creative Commons, CC-PD Art
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Atelier_de_Nicolas_de_Largilli%C3%A8re,_portrait_de_Voltaire,_d%C3%A9tail_%28mus%C3%A9e_Carnavalet%29_-002.jpg, licence CC, (cit. 2013-04-25)

Maurice Quentin de la Tour, licence Public Domain, CC-PD Mark
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jean-Jacques_Rousseau_%28painted_portrait%29.jpg, licence PD, (cit. 2013-04-25)

Luis Michel van Loo, licence Public Domain, CC-PD Mark
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Denis_Diderot_111.PNG?uselang=cs, licence PD (cit. 2013-04-25)

Petr Drozdhin, licence Public Domain, CC-PD Mark http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Petr_Drozdhin_009.jpg,
licence PD, (cit. 2013-04-25)

Ivan Kuzmich Fedorov, licence Public Domain, CC-PD Mark
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ekaterina_II_and_Lomonosov.jpg, (cit. 2013-04-25)

Materiál je určen pro bezplatné užívání pro potřebu výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu. Dílo smí být dále šířeno pod licencí CC BY-SA.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ